

۲۴۷۸۱۲۲

به نام خدا

زیستگاه‌ها و اندرزهای شاهنامه

نویسنده: علی‌سی سجادی

www.ketab.ir

انتشارات تراوش ذهن

۱۴۰۳

سرشناسه	: سجادی، عیسی، ۱۳۲۸ -
عنوان قرارداد	: شاهنامه برگزیده شرح Selections. CommantriesShahnameh
عنوان و نام پدیدآور	: زیستگاهها و اندرزهای شاهنامه/ نویسنده عیسی سجادی؛ ویراستار سید عبدالمجید علوی شوشتری.
مشخصات نشر	: اهراز: تراوش ذهن، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۸ ص.
شابک	: ۱۵۰۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۶۷-۲۵۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹ - ۴۲۱ ق. شاهنامه - نقد و تفسیر
موضوع	: Ferdowsi, Abolqasem. Shahnameh - Criticism and interpretation
موضوع	: شعر فارسی - قرن ۴ - تاریخ و نقد Persian poetry -- ۱۰th century -- History and criticism
شماره افزوده	: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹ - ۴۲۱ ق. شاهنامه. برگزیده. شرح
رده بندی کنگره	: PIR۴۴۹۵
رده بندی دیویی	: ۸۵۱/۲۱
شماره کتبی‌شناسی ملی	: ۹۵۹۸۸۷۸
املاعات و رکورد کتابشناسی	: فیا

همراه: ۰۹۱۶۶۲۱۵۰۷۶

پست الکترونیک: taravosh.zehen@gmail.com

عنوان کتاب: زیستگاهها و اندرزهای شاهنامه

نویسنده: عیسی سجادی

ویراستار: سید عبدالمجید علوی شوشتری

ناشر: انتشارات تراوش ذهن

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۳

چاپ: ولیعصر قم

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۶۷-۳۵-۰

قیمت: ۱۵۰ هزار تومان

فهرست مطالب

پیش گفتار.....	۵
مقدمه ویراستار.....	۷
منابع و مأخذ.....	۹
معرفی فردوسی.....	۱۱
شهرها و جایگاه‌های ایران زمین در شاهنامه.....	۱۵
آغاز کار شاهنامه.....	۸۹
حکمت شاهنامه.....	۹۶
شهرری و حاکم آن در شاهنامه فردوسی.....	۹۶
احقاق حق.....	۱۰۰
طرح بیمه همگانی در شاهنامه.....	۱۰۲
شاهنامه شاهکار فردوسی.....	۱۰۴
فردوسی و همسرش.....	۱۰۸
حکمت داستان بیژن و منیژه در شاهنامه.....	۱۱۳
فردوسی و زنان در شاهنامه.....	۱۱۶
چگونگی شکل‌گیری شاهنامه فردوسی.....	۱۲۱
ابیاتی که در شاهنامه پیدا نشده.....	۱۲۳
خواستگاری در شاهنامه.....	۱۲۷

۱۳۲	 شاهنامه فردوسی و آداب سوگواری
۱۴۱	 آداب تدفین مرده‌ها در شاهنامه
۱۴۴	 آئین سوگواری به روایت شاهنامه فردوسی
۱۴۷	 فردوسی در شاهنامه برای واژه آب ده معنی یادآور می‌شود
۱۴۹	 شاهنامه و جشن نوروز سال نو
۱۵۱	 شاهنامه و موسیقی ساز آواز
۱۷۰	 نام اسب‌ها در شاهنامه فردوسی
۱۷۹	 آخر شاهنامه
۱۸۲	 متن هجوناامه

پیش‌گفتار

وقتی شاهنامه را به دست می‌گیریم و شروع به خواندن می‌کنیم می‌نگریم که پس از سال‌ها و بیش از هزار و صد سال شاهنامه نه قدیمی شده و نه حکمت و اندیشه آن از یادها رفته چون حکمت اشعار و سروده‌های فردوسی بزرگ با روح و روان انسان سر کار دارد و هیچ زمانی کهنه و قدیمی نمی‌شود. پنداری برای قرن‌های متمادی سروده شده.

شاهنامه برای سرگرمی و وقت‌کشی نیست شاهنامه پاسخگوی همه تمدن‌های بشری است و در اصل تاریخ تمدن بشریت است دورنمای تاریخ تمدن ایرانیان است که نیکی و نیکوکاری را در جهان رواج داده‌اند. هر کدام از ابیات شاهنامه گویای شرح حال و چگونگی زندگی مردمانی است که سردی و گرمی روزگار را چشیده و یافته‌های خود را برای آیندگان به یادگار گذاشته‌اند.

کسانیکه مطالب شاهنامه را افسانه می‌پندارند با تاریخ و فرهنگ

خردگرایی ایرانیان آشنایی ندارند.

شاهنامه گویای نیاکان پاک گفتار و پاک کردار و پاک اندیشان است. در شاهنامه مطالبی هست که خواننده را بزرگ‌منش می‌نماید و اندیشه او را روشن و پویا می‌کند و راه و روش نیک زندگی کردن را می‌آموزد. هر کدام از مطالبی که به اندیشه امروزی مردم ناخوانا باشد مانند تیر آرش و مارهای ضحاک همه نمادین از خواسته‌های اندیشه مردم است.

هنگام خواندن شاهنامه فردوسی با نام‌ها و سرزمین‌ها و شهرها و رودها و کوه‌ها و محل‌های بسیاری در جهان برمی‌خوریم که سعی شد بر این محل‌ها شرح مختصری نگاشته شود تا خوانندگان تشویق شوند نسبت جستار بیشتر اقدام کنند و این مقوله نتیجه مطالعه و پژوهش و شتابزده و نارسای این بنده است.

با سپاس از همه خوانندگان و شاهنامه پژوهان ایران زمین.

عیسی سجادی - شوشتر ۱۴۰۳

مقدمه ویراستار

بدون تردید شاهنامه شاهکار شاعر طوس حکیم ابوالقاسم فردوسی است. شاهکاری که در عین سادگی لفظ و آسانی بحر، پدیده‌ای بی‌نظیر است. اگر چه سخنش به دوران کهن مربوط است؛ ولی کاملاً نو و سرشار از تازگی است. داستان‌های شاهنامه مربوط به دوران باستان است؛ ما نمی‌دانیم پدیدآورنده اولیه این داستانها کیست و متعلق به چه دوره‌ای از تاریخ ملت ایران است. همین قدر می‌دانیم که مشابه این داستانها در یونان قدیم و با نام قهرمانان یونانی وجود داشته و «هومر» شاعر یونانی توانسته آنها را به نظم بکشد و اثری همانند یا به تقلید از شاهنامه بر جای بگذارد؛ و نیز می‌دانیم که داستانهای پهلوانی ایرانی چند قرن قبل از شاعر ما، حکیم فردوسی طوسی در سرزمین‌هایی خارج از فلات ایران از جمله در سرزمین حجاز و علی‌الخصوص در شهر مقدس مکه نقالان و شنوندگانی داشته است، تا جایی که قرآن کریم در سوره نحل آیه ۱۰۳ به این موضوع اشاره دارد.

داستان‌های شاهنامه که با هنر حکیمی فرزانه جاودانگی یافته، درس

زندگی، چگونه زیستن و معرفی ارزش‌های واقعی زندگی را به ما می‌آموزد. درس دینداری و خدامحوری را در قالب داستان‌ها و خصلت‌های پهلوانی و پهلوانان می‌آموزاند. تا آنجا که می‌گوید:

ز نیرو بود مرد را راستی ز سستی کژی زاید و کاستی

در داستان کشته شدن ایرج به دست برادران، خاطرنشان می‌سازد در سرزمین ما از دیرباز مطمع دیگران بوده و چشم تطاول و دست درازی به این آب و خاک وجود داشته و در این باره میان دوست و دشمن فرقی نیست. امروز از ایران به عنوان هارتلند Heart Land یا قلب زمین یاد می‌کنند و می‌گویند هر که ایران را در اختیار داشته باشد می‌تواند بر زمین حکومت کند. فردوسی بزرگ در ۱۰۰۰ سال پیش این مطلب را به ما گوشزد کرده است تا مراقب میهن و سرزمین مان باشیم و بدانیم لحظه‌ای غفلت و خوش باوری چه خسارت بزرگی بر جای خواهد گذاشت.

سخن در مورد شاهنامه و فردوسی بسیار است؛ اما بیش از این در حد مقدمه‌ای بر یک کتاب از حوصله خارج می‌شود به همین مختصر اکتفا می‌کنم.

سید عبدالمجید علوی شوشتری

منابعی که در این مقاله استفاده شده بشرح ذیل است.

۱- شاهنامه ژول مول، سازمان کتاب‌های جیبی چاپ اول، آذر ۱۳۴۵

۲- ویرایش شاهنامه توسط استاد گرانمایه فریدون جنیدی

۳- فرهنگ شاهنامه استاد حسین شهیدی مازندرانی

۴- برداشت از سخنرانی استاد دکتر علیرضا قیامتی

۵- برداشت از سخنرانی استاد کزازی

۶- تشویق‌ها و تلاش‌های استاد محمدرضا خبازی

۷- برهان قاطع محمدحسین ابن خلف تبریزی

۸- شاهنامه و هویت ملی پروفیسور فضل الله رضا

۹- پژوهشی در شاهنامه نوشته استاد دکتر حسین کریمیان

۱۰- آئین سوگواری در ادبیات فارسی معصومه امیریانی

۱۱- ساز و موسیقی در شاهنامه تألیف کتابون صارمی و فریده امامی

۱۲- با سپاس از راهنمایی سرکار خانم دکتر فرنگیس فرهود استادیار

دانشگاه فرهنگیان مشهد

۱۳- با سپاس از راهنمایی پروفیسور دکتر ضیاء الدین هاجری استاد

دانشگاه و رئیس انجمن پالایش زبان پارسی.